

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่นในระดับอุดมศึกษา
2. เพื่อพัฒนาโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเกี่ยวกับวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่นในระดับอุดมศึกษา
3. เพื่อเปรียบเทียบวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่น ก่อน หลัง และระยะติดตามผลการเข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม
4. เพื่อเปรียบเทียบวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่น ก่อน หลัง และระยะติดตามผล ระหว่างกลุ่มที่เข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มและกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

สมมติฐานของการวิจัย

1. วัยรุ่นชายและหญิงในระดับอุดมศึกษามีวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลแตกต่างกัน
2. การเข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มของวัยรุ่นกลุ่มทดลอง ก่อนและหลัง การทดลอง มีวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลด้านวิธีการร่วมมือ วิธีการประนีประนอม เพิ่มขึ้น และวิธีการแข่งขัน วิธีการหลีกเลี่ยง และวิธีการกลมกลืน ลดลง
3. การเข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มของวัยรุ่นกลุ่มทดลอง หลังการทดลองและระยะติดตามผล มีวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลด้านวิธีการร่วมมือ วิธีการประนีประนอม เพิ่มขึ้น และวิธีการแข่งขัน วิธีการหลีกเลี่ยง และวิธีการกลมกลืน ลดลง

4. การเข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มของวัยรุ่น หลังการทดลองและระยะติดตามผล มีวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลด้านวิธีการร่วมมือ วิธีการประนีประนอมเพิ่มขึ้น และวิธีการแข่งขัน วิธีการหลีกเลี่ยง และวิธีการกลมกลืน ลดลงมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แบบวัดวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่นตามการประเมินด้วยตนเอง โดยอยู่บนฐานแนวคิดวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของ Alexander (1999, pp. 1-4) และ Thomas and Kilmann (1996, pp. 11-16)
2. โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่น (Deutsch & Coleman, 2000, pp. 499-504; Petrocelli, 2002, pp. 22-24) ฝึกทั้งหมด 10 ครั้ง ดำเนินการครั้งละ 1 ชั่วโมง 30 นาที เป็นเวลา 2 วันต่อสัปดาห์ คือ วันอังคาร เวลา 09.00-10.30 นาฬิกา และวันศุกร์ เวลา 13.30-15.00 นาฬิกา

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จ SPSS for windows ตามลำดับขั้นดังนี้

1. วิเคราะห์สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์หลักฐานความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของแบบวัดวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่น โดยการแสดงค่าความสอดคล้อง เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ (ภาคผนวก ข)

3. วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัด ใช้วิธีการสอบซ้ำ โดยการแสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน
4. วิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดรายข้อ โดยการแสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (ภาคผนวก ก)
5. วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่นในกลุ่มทดลอง ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล โดยใช้ t-test แบบกลุ่มตัวอย่างที่ไม่อิสระต่อกัน (Yang, 2001, p. 543)
6. วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่นระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง และระยะติดตามผล โดยใช้ t-test แบบกลุ่มตัวอย่างที่อิสระต่อกัน (Yang, 2001, p. 543)

ผลการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิธีการของการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่น
2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการนำโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเกี่ยวกับวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่น ไปใช้ในการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่น
 - 2.1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างในการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่น
 - 2.2 ผลการวัดวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่น

ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิธีการ ของการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคล ของวัยรุ่น

กลุ่มตัวอย่าง วัยรุ่นเพศชาย มีจำนวน 299 คน เพศหญิง มีจำนวน 601 คน รวมทั้งหมด 900 คน โดยทั้งวัยรุ่นเพศชายและเพศหญิงใช้วิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่น ส่วนใหญ่ใช้วิธีการร่วมมือ รองลงมาคือวิธีการกลมกลืน วิธีการแข่งขัน วิธีการประนีประนอม และวิธีการหลีกเลี่ยง คิดเป็นร้อยละตามลำดับดังนี้ 36.67, 22.22, 20.55, 12.44 และ 8.11 ตามลำดับ โดยวัยรุ่นเพศชายใช้วิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่นโดยวิธีการร่วมมือ วิธีการกลมกลืน วิธีการแข่งขัน วิธีการประนีประนอม และวิธีการหลีกเลี่ยง คิดเป็นร้อยละตามลำดับดังนี้ 11.00, 8.33, 7.33, 4.33 และ 2.22 ส่วนวัยรุ่นเพศหญิงใช้วิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่นโดยวิธีการร่วมมือ วิธีการกลมกลืน วิธีการแข่งขัน วิธีการประนีประนอม และวิธีการหลีกเลี่ยง คิดเป็นร้อยละตามลำดับดังนี้ 25.67, 13.89, 13.22, 8.11 และ 5.89

วัยรุ่นทั้งเพศชายและเพศหญิงมีวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลทั้งวิธีการแข่งขัน วิธีการร่วมมือ วิธีการประนีประนอม วิธีการหลีกเลี่ยง และวิธีการกลมกลืน อยู่ในระดับปานกลาง

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการนำโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเกี่ยวกับวิธีการแก้ไข ความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่นไปใช้ในการแก้ไขความขัดแย้ง ระหว่างบุคคลของวัยรุ่น

ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างในการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่น

วัยรุ่นกลุ่มทดลองมีจำนวน 12 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 เพศชาย จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 วัยรุ่นอายุ 18 ปี มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 41.67 อายุ 19 ปี มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 41.67 และอายุ 20 ปี มี

จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 วัยรุ่นกลุ่มควบคุมมีจำนวน 12 คน เป็นเพศหญิง 6 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 เพศชาย มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 วัยรุ่นอายุ 18 ปี มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 41.67 อายุ 19 ปี มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 41.67 และอายุ 20 ปี มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67

ผลการวัดวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่น

1. เปรียบเทียบคะแนนวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่น ก่อนและหลัง และ หลังกับระยะติดตามผลการเข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรม ก่อนการทดลองวัยรุ่นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลแต่ละวิธี ซึ่งได้แก่ วิธีการแข่งขัน วิธีการร่วมมือ วิธีการประนีประนอม วิธีการหลีกเลี่ยง และวิธีการกลมกลืน ไม่แตกต่างกัน ส่วนภายหลังการทดลอง และระยะติดตามผลหลังการทดลอง 1 เดือน วัยรุ่นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลแต่ละวิธี ซึ่งได้แก่ วิธีการแข่งขัน วิธีการร่วมมือ วิธีการประนีประนอม วิธีการหลีกเลี่ยง และวิธีการกลมกลืน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. เปรียบเทียบคะแนนวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่นกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรม และ หลังเข้าร่วมโปรแกรมและระยะติดตามผล วัยรุ่นกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเกี่ยวกับวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่น มีวิธีการแก้ไขความขัดแย้งวิธีการแข่งขัน วิธีการหลีกเลี่ยง และวิธีการกลมกลืน ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และวิธีการร่วมมือ วิธีการประนีประนอม เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อเปรียบเทียบวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคล หลังการทดลอง และระยะติดตามผลหลังการทดลอง 1 เดือน พบว่า ไม่แตกต่างกัน

วัยรุ่นกลุ่มทดลองมีวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลในแต่ละวิธี ดังนี้ วิธีการแข่งขัน มีคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผลหลังการทดลอง 1 เดือน คือ 3.00, .08 และ .00 ตามลำดับ วิธีการร่วมมือ มีคะแนนเฉลี่ยก่อน

การทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผลหลังการทดลอง 1 เดือน คือ 4.58, 10.50 และ 10.67 ตามลำดับ วิธีการประนีประนอม มีคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผลหลังการทดลอง 1 เดือน คือ 5.58, 9.08 และ 9.17 ตามลำดับ วิธีการหลีกเลี่ยง มีคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผลหลังการทดลอง 1 เดือน คือ 7.75, 4.67 และ 4.67 ตามลำดับ วิธีการกลมกลืน มีคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผลหลังการทดลอง 1 เดือน คือ 9.08, 5.67 และ 5.50 ตามลำดับ

3. เปรียบเทียบคะแนนวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่นกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรม และ หลังเข้าร่วมโปรแกรมและระยะติดตามผล วัยรุ่นกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเกี่ยวกับวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่น มีวิธีการแก้ไขความขัดแย้งวิธีการแข่งขัน วิธีการหลีกเลี่ยง วิธีการกลมกลืน วิธีการร่วมมือ และวิธีการประนีประนอม ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรม และ หลังเข้าร่วมโปรแกรมและระยะติดตามผลหลังการทดลอง 1 เดือน พบว่า ไม่แตกต่างกัน

วัยรุ่นกลุ่มควบคุมมีวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลในแต่ละวิธี ดังนี้ วิธีการแข่งขัน มีคะแนนเฉลี่ย ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผลหลังการทดลอง 1 เดือน คือ 3.25, 3.92 และ 4.00 ตามลำดับ วิธีการร่วมมือ มีคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผลหลังการทดลอง 1 เดือน คือ 5.50, 5.08 และ 5.25 ตามลำดับ วิธีการประนีประนอม มีคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผลหลังการทดลอง 1 เดือน คือ 5.33, 5.58 และ 5.00 ตามลำดับ วิธีการหลีกเลี่ยง มีคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผลหลังการทดลอง 1 เดือน คือ 8.17, 7.50 และ 7.00 ตามลำดับ วิธีการกลมกลืน มีคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผลหลังการทดลอง 1 เดือน คือ 7.75, 7.92 และ 8.75 ตามลำดับ

การอภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยเรื่องการเข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเกี่ยวกับวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่นในระดับอุดมศึกษา สามารถนำประเด็นมาอภิปรายได้ 2 ประเด็น คือ (1) การศึกษาวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่น และ (2) ผลการเข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเกี่ยวกับวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่น รายละเอียดการอภิปรายผลมีดังนี้

1. การศึกษาวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่น ใช้กลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นเพศชาย มีจำนวน 299 คน เพศหญิง มีจำนวน 601 คน รวมทั้งหมด 900 คน ประกอบด้วยนิสิตคณะวิทยาศาสตร์ จำนวน 403 คน คณะศึกษาศาสตร์ จำนวน 213 คน คณะวิศวกรรมศาสตร์ จำนวน 137 คน คณะพลศึกษา จำนวน 78 คน คณะสังคมศาสตร์ จำนวน 53 คน คณะสหเวชศาสตร์ จำนวน 16 คน ทั้งวัยรุ่นเพศชายและเพศหญิงใช้วิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่น ส่วนใหญ่ใช้วิธีการร่วมมือ รองลงมาคือ วิธีการกลมกลืน วิธีการแข่งขัน วิธีการประนีประนอม และวิธีการหลีกเลี่ยง ตามลำดับ ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตที่เรียนในระดับอุดมศึกษา ชั้นปีที่ 1 ที่เรียนในมหาวิทยาลัย โดยภาพรวมคือส่วนใหญ่เป็นนิสิตที่ตั้งใจเรียน ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ตรงจุดนี้จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ส่งผลให้ผลการศึกษาวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่นครั้งนี้ ออกมาเป็นวิธีการร่วมมือ และวิธีการกลมกลืน ซึ่งสอดคล้องกับ Gardner and Chambers (2001, pp. 292-296) ที่กล่าวว่า วิธีการร่วมมือ เป็นวิธีการแก้ไขความขัดแย้งที่เหมาะสม ซึ่งเป็นการแสดงความคิด ความรู้สึกเกี่ยวกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นโดยใช้เหตุและผลเพื่อให้เกิดความพึงพอใจทั้งสองฝ่าย และเพื่อรักษาสัมพันธภาพระหว่างตนเองกับเพื่อน ส่วน Tezer (2001, pp. 697-698) กล่าวว่า วิธีการกลมกลืน เป็นวิธีการแก้ไขความขัดแย้งที่ไม่เหมาะสม ซึ่งเป็นการพยายามแสดงออกด้วยการยอมให้ ไม่ขัดใจ แต่พยายามควบคุมความรู้สึกที่แท้จริงของตนเองไว้ เพื่อรักษาสัมพันธภาพระหว่างตนเองกับเพื่อน แม้ว่าความต้องการเดิมที่มีอยู่ไม่ได้รับการตอบสนอง

ในสภาพความเป็นจริงนั้นสาเหตุที่วัยรุ่นมีปัญหาเกี่ยวกับการแก้ไขความขัดแย้งที่ไม่เหมาะสม แล้วส่งผลกระทบต่อคนส่วนใหญ่ในสังคม คือ วัยรุ่นที่มีวิธีการแก้ไขความขัดแย้งโดยวิธีการแข่งขัน วิธีการหลีกเลี่ยง และวิธีการกลมกลืน แม้จะเป็นวัยรุ่นส่วนน้อยแต่เมื่อเกิดปัญหาจะส่งผลกระทบต่อคนส่วนใหญ่อย่างกว้างขวาง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Barki and Hartwick (2001, pp. 195-196) ที่กล่าวว่า เมื่อวัยรุ่นเกิดความขัดแย้งหากจัดการไม่เหมาะสมแม้เป็นปัญหาของวัยรุ่นส่วนน้อย แต่อาจจะส่งผลกระทบต่อคนส่วนใหญ่ได้ เพราะปัญหาความขัดแย้งของวัยรุ่นบางคนจะออกมาในรูปแบบทำร้ายกันเองหรือฆ่ากันตาย และวิธีการตรงข้ามคือการทำร้ายตัวเองหรือฆ่าตัวตาย ซึ่งพฤติกรรมที่แสดงออกนี้เป็นปัญหาสังคมที่สำคัญมากของวัยรุ่น ดังที่ Anette and Kamper-Jasper (2002, pp. 83-89) กล่าวว่า วิธีการแข่งขัน เป็นการแสดงออกที่แสดงให้เห็นว่าวัยรุ่นต้องการเอาชนะ โดยไม่คำนึงถึงว่าอะไรถูกต้องอะไรผิด และไม่คำนึงถึงความรู้สึกของเพื่อน มีการโต้เถียงเพื่อเอาชนะ ยึดถือความคิดเห็นของตนเองเป็นใหญ่ ดำเนินคดียื่นประชิดประชัน ดูถูกความคิด และการกระทำของเพื่อน อีกทั้ง Johnson and Johnson (1996, pp. 459-460) กล่าวว่า วิธีการหลีกเลี่ยง เป็นการแสดงออกที่แสดงให้เห็นว่าวัยรุ่นแก้ไขความขัดแย้งที่เกิดขึ้น โดยแสดงพฤติกรรมเดินหนี หันหน้าไปทางอื่น ไม่สนใจและไม่ใส่ใจความคิด ความรู้สึก และการกระทำของเพื่อน ส่วนอีกวิธีคือ วิธีการประนีประนอม โดย Bullock and Foegen (2002, pp. 289-291) กล่าวว่า วิธีการประนีประนอม เป็นการแสดงออกของวัยรุ่นอย่างเปิดเผย โดยวัยรุ่นพยายามจะทำให้ตนเองและเพื่อนได้รับความพึงพอใจในระดับหนึ่ง เป็นลักษณะหากจะได้บ้างก็ควรยอมเสียบ้างหรือในลักษณะพบกันครึ่งทาง เพื่อให้ได้ข้อตกลงที่ดี ซึ่งวิธีนี้เป็นวิธีการแก้ไขความขัดแย้งที่เหมาะสม โดยที่พบในการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นวัยรุ่น จำนวน 900 คน วิธีการแก้ไขความขัดแย้งที่เหมาะสมคือ วิธีการร่วมมือ วิธีที่ไม่เหมาะสมคือ วิธีการกลมกลืน

อีกทั้งผลการศึกษาวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่นครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างเป็นทั้งวัยรุ่นเพศชาย ซึ่งมีจำนวน 299 คน และเพศหญิง มีจำนวน 601 คน รวมทั้งหมด 900 คน โดยทั้งวัยรุ่นเพศชายและเพศหญิงใช้การแก้ไขความขัดแย้งระหว่าง

บุคคลของวัยรุ่น ส่วนใหญ่ใช้วิธีการร่วมมือ รองลงมาคือวิธีการกลมกลืน จากการวิเคราะห์ ผลที่ออกมาส่วนใหญ่จะเป็นวิธีการร่วมมือ ทำให้เห็นภาพรวมของนิสิตที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ถึงเหตุผลที่นิสิตส่วนใหญ่ใช้วิธีการร่วมมือ อาจเนื่องจากนิสิตส่วนใหญ่ในกลุ่มตัวอย่างที่ นำมาศึกษาเป็นเพศหญิง ดังที่ สุรางค์ โค้วตระกูล (2544, หน้า 149) กล่าวว่า ความแตกต่าง ระหว่างเพศมีส่วนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่แสดงออกมา โดยเพศหญิงมีพฤติกรรมก้าวร้าว น้อยกว่าเพศชาย หรือเพศหญิงมีพฤติกรรมการแสดงออกที่อ่อนโยนกว่าเพศชาย ซึ่ง สอดคล้องกับ ศรีเรือน แก้วกังวาล (2549, หน้า 378-379) ที่กล่าวว่า เมื่อวัยรุ่นมีปัญหา เกิดขึ้นแล้วแก้ไขปัญหาคด้วยวิธีการที่รุนแรงซึ่งได้แก่ปัญหาการยกพวกตีกันมักพบในเพศ ชาย

ในภาพรวมของนิสิตกลุ่มตัวอย่างทั้ง 900 คน ส่วนใหญ่ใช้วิธีการร่วมมือ รองลงมาคือวิธีการกลมกลืน ซึ่งให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่หากเกิดความขัดแย้งขึ้น มักจะใช้วิธีการร่วมมือในการจัดการกับความขัดแย้งนั้น ๆ ซึ่งวิธีการนี้เป็นวิธีที่เหมาะสม เนื่องจากการใช้เหตุและผลในการจัดการกับความขัดแย้ง ร่วมมือกันคิดแก้ไข ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นสุดท้ายจึงเกิดความพึงพอใจทั้งสองฝ่าย ส่วนวิธีการกลมกลืนนั้นเป็น วิธีการที่นิสิตแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลโดยการแสดงพฤติกรรมกล้าแสดงออกใน ระดับต่ำ และแสดงพฤติกรรมร่วมมือในระดับสูง เป็นพฤติกรรมที่เน้นการเอาใจผู้อื่น เป็น ผู้เสียสละ ปล่อยให้ผู้อื่นดำเนินการไปตามที่เขาชอบ แม้ตัวเราจะไม่เห็นด้วยก็ตาม นอกจาก จะเป็นผู้เสียสละแล้วยังเป็นผู้ที่ไม่ต้องการให้เกิดการบาดหมางใจระหว่างบุคคล แต่วิธีการ นี้ ในทางจิตวิทยาอาจทำให้เกิดการสูญเสียเอกลักษณ์ของตนเอง ไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง ความต้องการของตนเองไม่ได้รับการตอบสนองจึงทำให้อาจพิจารณาว่าวิธีการนี้ เป็นวิธีการที่ไม่เหมาะสม ซึ่ง Coser (1956, pp. 151-157) พยายามชี้ให้เห็นว่า ความขัดแย้งเป็นทั้งสิ่งที่เป็นประโยชน์ และไม่เป็นประโยชน์ ความขัดแย้งอาจนำไปสู่ ความกลมเกลียวหรือความแตกแยก ความขัดแย้งกับกลุ่มอื่นอาจนำไปสู่การสร้าง เอกลักษณ์ของกลุ่มให้แตกต่างไปจากกลุ่มอื่น จากแนวคิดของโคเซอร์สามารถสะท้อน ภาพรวมของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นกับวัยรุ่นได้ว่า ความขัดแย้งสามารถเกิดขึ้นได้กับทุกคน

โดยความขัดแย้งมีทั้งที่เป็นประโยชน์และไม่เป็นประโยชน์ หากเพียงแต่วัยรุ่นสามารถใช้วิธีการแก้ไขความขัดแย้งได้อย่างเหมาะสมเพียงใด

2. ผลการเข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเกี่ยวกับวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่น ซึ่งเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประจำปีการศึกษา 2547

ก่อนที่จะนำโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเกี่ยวกับวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่นไปใช้ทดลองจริง ผู้วิจัยได้นำโปรแกรมชุดนี้ไปทดลองใช้กับวัยรุ่นอายุระหว่าง 17-20 ปี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 12 คน เป็นเพศชาย 6 คน เพศหญิง 6 คน เพื่อเปรียบเทียบคะแนนค่าเฉลี่ยก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเกี่ยวกับวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่น พบว่า คะแนนการทำแบบวัดวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่นในขณะทดลองใช้โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเกี่ยวกับวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่น เมื่อมาวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังทดลองใช้โปรแกรม คะแนนวิธีการแข่งขัน หลังการทดลองลดลงจาก 1.58 เป็น 0.50 คะแนนวิธีการร่วมมือหลังการทดลองเพิ่มขึ้นจาก 8.92 เป็น 10.00 คะแนนวิธีการประนีประนอมหลังการทดลองเพิ่มขึ้นจาก 6.92 เป็น 8.50 คะแนนวิธีการหลีกเลี่ยงหลังการทดลองลดลงจาก 5.83 เป็น 4.83 คะแนนวิธีการกลมกลืนหลังการทดลองลดลงจาก 6.75 เป็น 6.17 แสดงว่าโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเกี่ยวกับการฝึกวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่นชุดนี้ เมื่อเสร็จสิ้นการฝึกแล้วผู้รับการฝึกสามารถมีวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยผู้รับการฝึกมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทั้งกายภาพ การพูดให้เหมาะสมขึ้น ฝึกการรับฟัง ช่วยให้เข้าใจผู้อื่นอันจะเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลให้ดีขึ้น ความขัดแย้งลดลง ให้เกียรติผู้อื่น มีการต่อรองหาทางออกที่เป็นที่ยอมรับและพึงพอใจทั้งสองฝ่าย ตัวอย่างเช่น นิสิตกล่าวว่าก่อนที่จะทำการฝึกเมื่อตนเองมีความขัดแย้งกับเพื่อน ตนเองจะใช้วิธีการแก้ไขความขัดแย้งโดยแสดงความรู้สึกออกไปทันที เช่นกล่าวว่าเพื่อนด้วยความรู้สึกโกรธ แสดงท่าทีหงุดหงิดแล้วเดินออกไปจากสถานการณ์ความขัดแย้งนั้น แต่หลังจากที่ได้ฝึกตาม

โปรแกรม กลุ่มตัวอย่างทดลองแสดงพฤติกรรมออกมาอย่างเหมาะสมมากขึ้น ด้วยการให้การฟังและการพูดอย่างมีเหตุผลกับเพื่อน

หลังจากทดลองใช้โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเกี่ยวกับวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่น จึงเริ่มเข้าสู่กระบวนการฝึกจริงตามขั้นตอน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองเป็นวัยรุ่นจำนวน 24 คน ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายจากวัยรุ่นจำนวน 900 คน ที่มีคุณสมบัติดังนี้ อายุระหว่าง 17-20 ปี สมัครใจเข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม มีวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลวิธีใดวิธีหนึ่งหรือหลายวิธีที่มีคะแนนดังนี้ วิธีการแข่งขัน วิธีการหลีกเลี่ยง หรือ วิธีการกลมกลืน ตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 75 ขึ้นไป วิธีการร่วมมือ วิธีการประนีประนอม ตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา แบ่งออกเป็นกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม กำหนดให้เป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 12 คน เป็นเพศชาย 4 คน เพศหญิง 8 คน กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม กำหนดให้เป็นกลุ่มควบคุม จำนวน 12 คน เป็นเพศชาย 6 คน เพศหญิง 6 คน

การฝึกมีทั้งหมด 10 ครั้ง ดำเนินการครั้งละ 1 ชั่วโมง 30 นาที เป็นเวลา 2 วันต่อสัปดาห์ คือ วันอังคาร เวลา 09.00-10.30 นาฬิกา และวันศุกร์ เวลา 13.30-15.00 นาฬิกา โดยแต่ละครั้งมีการฝึกดังนี้ (1) การปฐมนิเทศ สร้างความคุ้นเคย (2) การวิเคราะห์ความขัดแย้งและการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่น (3) พฤติกรรมที่เหมาะสมด้านภาษากาย (4) พฤติกรรมที่เหมาะสมด้านภาษาพูด (5) ทักษะการฟัง การสังเกตและการแสดงออกในสถานการณ์ความขัดแย้ง (6) การยอมรับนับถือทางบวก (7) การฝึกเจรจาต่อรอง (8) การฝึกตัดสินใจแก้ไขปัญหา (9) การประยุกต์วิธีการที่เหมาะสมมาใช้ในการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่น และ (10) การประยุกต์วิธีการที่เหมาะสมมาใช้ในการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่น และปัจจัยนิเทศ พบว่า หลังจากวัยรุ่นได้รับการฝึกตามโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่น วัยรุ่นมีคะแนนวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่น โดยมีวิธีการร่วมมือ และวิธีการประนีประนอมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และวิธีการแข่งขัน วิธีการหลีกเลี่ยง และวิธีการกลมกลืน ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อวัดวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่นในระยะติดตามผล

อีก 1 เดือนต่อมา ตามหลักการวัดอัตราการเปลี่ยนแปลงของโปรแกรมการฝึกเพื่อการคงทนหรือการคงสภาพของการเรียนรู้ ดังที่ บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ (2545, หน้า 203) และพวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2543, หน้า 122) กล่าวว่า เวลาที่เหมาะสมสำหรับการติดตามผลหลังการทดลองเสร็จสิ้นแล้วควรเว้นระยะหลังการทดลองออกไป 1 เดือน มาวัดซ้ำอีกครั้งเพื่อศึกษาความคงทนของโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มที่ให้ไป ซึ่งจะเน้นวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่นหลังการทดลอง 1 เดือนต่อมา ยังคงมีค่าใกล้เคียงกับระยะหลังการทดลอง แสดงให้เห็นได้ว่าโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเกี่ยวกับวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่นสามารถนำมาใช้ในการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่นได้ และยังสามารถคงทนสภาพวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่นได้อย่างเหมาะสมในระยะเวลาอย่างน้อย 1 เดือนหลังการทดลอง

การทดลองนี้ผู้วิจัยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่น ซึ่งเป็นวิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่วัยรุ่นได้เรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีการปฏิสัมพันธ์กันภายในกลุ่ม มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งร่วมกัน แล้ววิเคราะห์พฤติกรรมของตนเองและของเพื่อนในกลุ่ม ซึ่งเกิดขึ้นขณะนั้น อันก่อให้เกิดการเรียนรู้ การฝึกพฤติกรรมตนเองในการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลให้เหมาะสม เทคนิคที่ใช้ประกอบด้วยเทคนิคต่าง ๆ ต่อไปนี้ การแสดงบทบาทสมมติ การใช้ตัวแบบ การให้รางวัลและการให้ข้อเสนอแนะ การชักจูงพฤติกรรม การให้ข้อมูลป้อนกลับ การฝึกให้จินตนาการถึงสภาพการณ์ การฝึกทักษะการแสดงออกทั่วไปและเจาะจง โดยมีขั้นตอนของกิจกรรมกลุ่มดังนี้ (1) ขั้นนำ (2) ขั้นกิจกรรม (3) ขั้นวิเคราะห์และอภิปราย (4) ขั้นสรุปและนำหลักการไปประยุกต์ใช้ (5) ขั้นประเมินผล (Kolb, 2004, pp. 1-3)

การใช้โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเกี่ยวกับวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่นครั้งนี้ พบว่า กลุ่มทดลองที่เข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเกี่ยวกับวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่นมีวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่นดีขึ้น คือเมื่อมีความขัดแย้งระหว่างบุคคลเกิดขึ้น เดิมจะใช้วิธีการแข่งขัน วิธีการหลีกเลี่ยง และวิธีการกลมกลืน แต่หลังจากเข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเปลี่ยนมาเป็นใช้วิธีการ

ร่วมมือ และวิธีการประนีประนอม ทั้ง 12 คน ส่วนกลุ่มควบคุมไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงของวิธีการแก้ไขความขัดแย้งแต่อย่างใด ซึ่งยังคงใช้วิธีการแข่งขัน วิธีการหลีกเลี่ยง และวิธีการกลมกลืน ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเกี่ยวกับวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่นสามารถทำให้มีวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่นโดยวิธีการร่วมมือ และวิธีการประนีประนอมสูงขึ้น ซึ่งทั้งสองวิธีการนี้เป็นวิธีการที่เหมาะสมในการแก้ไขความขัดแย้ง เพราะก่อให้เกิดผลดีต่อสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของวัยรุ่นได้ และทำให้วัยรุ่นรู้สึกสบายใจ เข้าใจความรู้สึกของตนเองและผู้อื่นมากขึ้น และมีวิธีการแข่งขัน วิธีการหลีกเลี่ยง และวิธีการกลมกลืนลดลง ซึ่งทั้งสามวิธีการหลังนี้อาจเป็นวิธีการที่ไม่เหมาะสมในการแก้ไขความขัดแย้ง เพราะคาดว่าจะก่อให้เกิดผลเสียต่อสัมพันธภาพระหว่างบุคคลต่อไปได้ ซึ่งยังจำเป็นต้องศึกษาต่อไปอีก

จากการสังเกตของผู้วิจัยเกี่ยวกับบรรยากาศขณะดำเนินการทดลอง พบว่า วัยรุ่นทุกคนในกลุ่มตัวอย่างแสดงความสนใจที่จะเข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเกี่ยวกับวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่น วัยรุ่นทุกคนให้ความร่วมมืออย่างสม่ำเสมอในกิจกรรมทุกกิจกรรมที่ผู้วิจัยได้จัดให้ สนใจที่จะพัฒนาตนเองให้มีความสามารถในการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่นได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งวัยรุ่นแต่ละคนกล่าวว่าเดิมตนเองใช้วิธีการแข่งขัน วิธีการหลีกเลี่ยง และวิธีการกลมกลืนทำให้ตนเองรู้สึกไม่สบายใจ ค้างคาใจ อึดอัดใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัยรุ่นกล่าวว่าวิธีการแข่งขัน วิธีการหลีกเลี่ยง และวิธีการกลมกลืน เป็นวิธีการที่ยังไม่สามารถทำให้ปัญหาความขัดแย้งถูกแก้ไขให้ดีขึ้นอย่างแท้จริงได้ แต่หลังจากที่ได้ฝึกวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่นแล้ว ตนเองใช้วิธีการร่วมมือ และวิธีการประนีประนอม เพราะทำให้ปัญหาความขัดแย้งได้รับการแก้ไขตรงเหตุมากขึ้น ทำให้รู้สึกสบายใจทั้งตนเองและผู้อื่น เมื่อวัยรุ่นเห็นประโยชน์ตรงจุดนี้จึงมีความตั้งใจในการฝึกเป็นอย่างดี โดยบอกว่าทำให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองในการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่น อีกทั้งวัยรุ่นกล่าวว่าเทคนิคต่าง ๆ ได้แก่ การแสดงบทบาทสมมติ การใช้ตัวแบบ การให้รางวัลและการให้ข้อเสนอแนะ การชักจูงพฤติกรรม การให้ข้อมูลป้อนกลับ การฝึกให้จินตนาการถึงสถานการณ์ การฝึกทักษะการแสดงออกทั่วไปและเจาะจง การวิเคราะห์ความขัดแย้ง

และการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่น การฝึกพฤติกรรมที่เหมาะสมด้านภาษา กาย การฝึกพฤติกรรมที่เหมาะสมด้านภาษาพูด การฝึกทักษะการฟัง การสังเกตและ การแสดงออกในสถานการณ์ความขัดแย้ง การฝึกการยอมรับนับถือทางบวก การฝึกเจรจาต่อรอง การฝึกตัดสินใจแก้ไขปัญหา และการประยุกต์วิธีการที่เหมาะสมมาใช้ในการแก้ไข ความขัดแย้ง ทำให้ตนเองได้ฝึกวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่น ได้ดี ได้เข้าใจความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่น วิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของ วัยรุ่น และเทคนิคต่าง ๆ ที่นำมาฝึกง่ายต่อการทำความเข้าใจและเห็นเป็นรูปธรรม

อีกทั้งเทคนิคต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเกี่ยวกับวิธีการแก้ไข ความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่นนั้นเป็นเทคนิคที่สามารถทำให้วัยรุ่นได้เข้าใจถึง ลักษณะของความขัดแย้ง มีวิธีการแก้ไขความขัดแย้งได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้อง กับ Kolb (2004, pp. 1-3) และ Smith (2000, pp. 427-428) ที่กล่าวว่า การแสดงบทบาท สมมติเป็นการให้วัยรุ่นได้ฝึกซ้อมพฤติกรรมตามสถานการณ์ที่กำหนด การใช้ตัวแบบเป็น เครื่องช่วยให้วัยรุ่นได้เห็นตัวแบบทั้งที่เป็นจริงหรือสัญลักษณ์เพื่อจะได้แสดงพฤติกรรมได้ อย่างเหมาะสม การให้รางวัลและการให้ข้อเสนอแนะเป็นการเสริมแรงในพฤติกรรมที่ เหมาะสมและให้ข้อเสนอแนะในพฤติกรรมที่ควรแสดงออกมา การชักซ้อมพฤติกรรมใน บริบทของสถานการณ์ต่าง ๆ เป็นการให้วัยรุ่นได้ทดลองแสดงพฤติกรรมก่อนการแสดง พฤติกรรมจริง อีกทั้งการให้ข้อมูลป้อนกลับเป็นการให้วัยรุ่นได้ทราบถึงพฤติกรรมที่ได้ แสดงออกไปว่าเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม มีการให้ข้อมูลป้อนกลับทางบวกก่อนหรือให้ ข้อเสนอแนะในสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้แทนการวิจารณ์ทางลบ การฝึกให้จินตนาการถึง สภาพการณ์เป็นการช่วยให้วัยรุ่นได้คาดการณ์การแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมตามที่ กำหนดให้ก่อน เมื่อวัยรุ่นสามารถจินตนาการเกี่ยวกับการแสดงออกของพฤติกรรมที่ เหมาะสมแล้วจึงค่อย ๆ ให้วัยรุ่นได้แสดงพฤติกรรมจริงต่อไป การฝึกทักษะการแสดงออก ทั่วไปและเจาะจง ได้แก่ การฝึกประสานสายตา การวางท่าทาง การแสดงออกทางหน้า การฝึกน้ำเสียง การแสดงออกซึ่งความรู้สึก การใช้สรรพนามแทนชื่อตนเองอย่างถูกต้อง ช่วยในการสื่อความหมาย อีกทั้งเทคนิคการพัฒนาการฟัง การสังเกต เป็นเทคนิคที่พบว่า ช่วยให้วัยรุ่นได้แสดงบทบาทสมมติตามสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมขึ้น เมื่อวัยรุ่น

ได้รับการฝึกให้ใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อแก้ไขความขัดแย้งต่าง ๆ แล้วก็จะทำให้วัยรุ่นได้เข้าใจถึงวิธีการที่ตนเองแสดงออกมา โดยสมาชิกในกลุ่มจะช่วยเหลือให้ข้อเสนอแนะ มีการชักชวนพฤติกรรม การให้ข้อมูลป้อนกลับ เพื่อวัยรุ่นจะได้ทราบวิธีการที่เหมาะสมในการแก้ไขความขัดแย้งในสถานการณ์จริงในอนาคตต่อไป

ส่วน Corey (1995, pp. 352-354) กล่าวว่า การยอมรับนับถือทางบวก เป็นการมองข้อดีของทั้งตนเองและบุคคลอื่น ซึ่งเป็นพื้นฐานที่จะนำไปสู่การเข้าใจอย่างลึกซึ้งต่อกันและความจริงใจ โดยจะแสดงให้เห็นว่าตนเองมีความเต็มใจและสนใจที่จะรับฟังเรื่องราวของบุคคลอื่น และสอดคล้องกับ Deutsch and Coleman (2000, pp. 144-145) ที่กล่าวว่าการเจรจาต่อรอง เป็นการลดความขัดแย้ง โดยให้แต่ละฝ่ายรู้จักการรับฟังด้วยการพูดเกี่ยวกับประเด็นขัดแย้งและหาทางออกร่วมกัน และยังสอดคล้องกับ Bodine and Crawford (1998, pp. 75, 121-128, 152, 190) ที่กล่าวว่า การตัดสินใจแก้ไขปัญหาคือเป็นการแก้ไขความขัดแย้งที่สาเหตุของปัญหา ร่วมกันสำรวจและทำความเข้าใจความขัดแย้งนั้น โดยทั้งสองฝ่ายระบุเป้าหมายของตนเอง ออกมาวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา สิ่งที่เป็นอุปสรรคทำให้ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้ และร่วมกันตัดสินใจแก้ไขปัญหาคือความขัดแย้ง ประกอบกับการฝึกการประยุกต์วิธีการที่เหมาะสมมาใช้ในการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่น มีความสำคัญที่จะทำให้วัยรุ่นได้เรียนรู้และเข้าใจถึงวิธีการที่เหมาะสมในการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคล สามารถนำมาใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีคุณค่า ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Nakkula and Nikitopoulos (2001, pp. 1-3) และ Smith (2000, pp. 427-428) กล่าวว่า การประยุกต์วิธีการที่เหมาะสมมาใช้เป็นการบูรณาการการฝึกพฤติกรรมที่เหมาะสมด้านภาษากาย ภาษาพูด ทักษะการฟังการสังเกต และการแสดงออกในสถานการณ์ความขัดแย้ง การยอมรับนับถือทางบวก การฝึกเจรจาต่อรอง การฝึกตัดสินใจแก้ไขปัญหามาใช้ในการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่น โดยมีขั้นตอนการหันหน้าเข้าหากัน การระบุความขัดแย้งระหว่างบุคคล และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นความรู้สึก อันช่วยทำให้เกิดความเข้าใจความรู้สึกของตนเองและของบุคคลอื่น และใช้วิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลได้อย่างเหมาะสม ทำให้ทั้งสองฝ่ายเกิดความพึงพอใจมากที่สุด

ผลของการศึกษาสอดคล้องกับ คมเพชร จัตรสุภกุล (2530 ข, หน้า 10) และ Corey (2001, p. 279) ที่กล่าวว่า โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเกี่ยวกับวิธีการแก้ไข ความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่นที่จัดในรูปแบบของกิจกรรมกลุ่ม ทำให้วัยรุ่นได้ พัฒนาทักษะทางสังคม เช่น การอยู่ร่วมกัน การแบ่งปัน การมีความรับผิดชอบในหน้าที่ ของตน เคารพในสิทธิของผู้อื่น เข้าใจสภาพสังคม ส่งเสริมทักษะในการหาความรู้ ทักษะ ในการทำงานเป็นกลุ่ม ทักษะทางปัญญา ทักษะการสื่อสาร และทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ อีกทั้ง Imel and Tisdell (2000, pp. 15-17) กล่าวว่า เมื่อวัยรุ่นมีความขัดแย้งระหว่างบุคคล เกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับเพื่อน การที่วัยรุ่นได้ฝึกทักษะที่จะเรียนรู้การมีสัมพันธภาพที่ดี กับเพื่อน ปรับปรุงพฤติกรรมการแสดงออกในขณะที่มีความรู้สึกขัดแย้ง โดยสามารถ แสดงออกได้อย่างเหมาะสม กิจกรรมกลุ่มจะเป็นวิธีการที่ดีที่จะให้วัยรุ่นได้ฝึก การแสดงออกของพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคล ซึ่งจะ นำไปสู่พฤติกรรมทางสังคมที่ยอมรับได้ต่อไปในอนาคต

จากการศึกษาผลของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อวิธีการแก้ไขความขัดแย้ง ระหว่างบุคคลของวัยรุ่นในระดับอุดมศึกษาในครั้งนี้ทำให้เห็นถึงความสำคัญของกิจกรรม ที่ได้พัฒนาขึ้นว่ามีความสำคัญในการนำไปใช้กับวัยรุ่นไทยในปัจจุบัน เนื่องจากสภาพ สังคมไทยในปัจจุบัน โลกและสังคมที่เด็กวัยรุ่นไทยต้องเผชิญในทศวรรษหน้าอันเนื่อง มาจากรูปแบบการพัฒนาประเทศเป็นแบบอุตสาหกรรมซึ่งเป็นไปตามกระแสเศรษฐกิจ โลก การเปลี่ยนแปลงระบบสังคมเศรษฐกิจเป็นแบบอุตสาหกรรมจะมีมากขึ้น การพัฒนา อุตสาหกรรมอย่างรีบเร่งมีผลกระทบทั้งด้านบวกและลบต่อสังคมไทย (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2549, หน้า 385-386) ผลกระทบทางลบที่เห็นชัดเจนเป็นรูปธรรม เช่น เมืองโต เร็วเกินไป การพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างเร่งรีบและไร้จริยธรรม ความเป็นชนบทกำลัง เสื่อมสูญ เกิดปัญหาแหล่งเสื่อมโทรม ที่อยู่อาศัยแออัดยัดเยียด คนย้ายถิ่น ปัญหาการเร่งรีบ เพื่อการอยู่รอด ปัญหาเด็กและคนชราถูกทอดทิ้ง การแข่งขันความสำเร็จทางด้านวิชาการ อย่างสูงในหมู่เด็ก ๆ การทำลายธรรมชาติ การใช้ธรรมชาติอย่างไม่ทะนุถนอม การพัฒนา การเมืองตามไม่ทันการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการศึกษา การโฆษณา ขวณเชื่อทางเศรษฐกิจและการเมือง ปัญหาสังคมที่มีผู้นำทางการเมืองด้วยคุณภาพและ

จริยธรรมแล้วคนในสังคมตลอดจนการใช้วิธีการตัดสินใจขัดแย้งนี้ด้วยการใช้กำลังและอาวุธ จากปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้พบว่าได้ส่งผลกระทบต่อมนุษยชาติโดยเฉพาะบุคคลที่เป็นวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่กำลังย่างก้าวจากความเป็นเด็กไปสู่ผู้ใหญ่ที่จะต้องเป็นทรัพยากรบุคคลในการพัฒนาประเทศชาติ เมื่อวัยรุ่นพบกับปัญหาใด ๆ แล้วส่งผลให้เกิดความขัดแย้งในใจขึ้น ถ้าไม่ได้มีการเตรียมการรับปัญหาที่เป็นเรื่องสำคัญนี้ก็จะเป็อันตรายต่อการรักษาสันติภาพให้เกิดขึ้นได้ในสังคมโลก หากวัยรุ่นได้เตรียมพร้อมฝึกตนเองในการแก้ไขความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในรูปแบบที่เหมาะสมก็จะทำให้วัยรุ่นได้พัฒนาศักยภาพของตนเองในการแก้ไขความขัดแย้งให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถทำให้วัยรุ่นได้เข้าใจความรู้สึกของตนเอง เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสภาพสังคมปัจจุบันได้อย่างมีความสุขและเหมาะสมตามศักยภาพของตน ที่สำคัญยิ่งประการสุดท้ายก็คือสามารถพัฒนาตนให้เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญยิ่งของทรัพยากรมนุษย์ เพื่อการสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้เกิดสันติสุขในสังคมโลกได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

แบบวัดวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่น และโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเกี่ยวกับวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่น สามารถนำไปปรับใช้ได้ตามความเหมาะสมดังนี้

1.1 แบบวัดวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่น สามารถนำไปเป็นเครื่องมือในการประเมินวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่นทั่วไปที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้

1.2 โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเกี่ยวกับวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่น นิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาสามารถนำไปปรับใช้กับนิสิตนักศึกษาตามสถาบันการศึกษาในการพัฒนาวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคล

1.3 ฝ่ายแนะแนวในโรงเรียนสามารถนำแบบวัดและโปรแกรมไปปรับใช้กับนักเรียน ฝึกฝนวิธีการแก้ไขความขัดแย้งอย่างเหมาะสมเพื่อป้องกันและลดปัญหาความรุนแรงของวัยรุ่นอันมีสาเหตุมาจากความขัดแย้ง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาผลการใช้กิจกรรมกลุ่มเกี่ยวกับวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่นที่ส่งผลต่อตัวบุคคลในด้านอื่น ๆ เช่น สุขภาพจิต ความเครียด ความวิตกกังวล

2.2 ควรมีการเปรียบเทียบการใช้กิจกรรมกลุ่มเกี่ยวกับวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่นกับกลุ่มตัวอย่างอื่น เช่น นักเรียนระดับมัธยมศึกษา นักเรียนอาชีวศึกษา นิสิตนักศึกษาคณะต่าง ๆ

2.3 ควรมีการเปรียบเทียบการใช้กิจกรรมกลุ่มเกี่ยวกับวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่น โดยเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศ สถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม อาจต้องปรับรายละเอียดของกิจกรรมให้สอดคล้องกับลักษณะของกลุ่มที่ผันแปรไป